

VAGINALMAGT og KVINDEFORAGT

Med overgangen fra traditionel livsform til industrikultur sker der store ændringer i kvindens status. Om disse ændringer er mod det værre eller bedre er vanskeligt at overskue.

af ANNETTE LELEUR

I den for etnografien eller socialantropologien er der i de seneste årtier dukket et problem op, som hedder "kvindens status". Interessen for dette fænomen er ikke bare et resultat af den nye kvindebevægelse, eftersom den var til stede, også før feminismen fik rigtig vind i sejlene, men den er selvfølgelig ikke ligefrem blevet mindre i lyset af den omsiggribende kønsrolledebat.

Når kvindens status er blevet et problem også i etnografien, har det flere årsager. For det første den, at langt størstedelen af det

etnografiske kildemateriale, som er grundlaget for fagets teoridannelse, er blevet indsamlet af mænd og dermed også blandt mænd. Adskillelsen mellem kønnene er nemlig langt skarpere i de traditionelle samfund, end den vi kender fra vores egen kultur, og det har derfor været vanskeligt eller næsten umuligt for en mandlig etnograf at komme kvinderne så tæt ind på livet, at han kunne samle pålidelige oplysninger om deres vilkår.

For det andet er det højst problematisk, at begrebet "kvindens

status" overhovedet har fået status af specielt problem. For hvordan kan man tildele status efter køn? Dette oplyser de eksisterende teorier om social status ikke noget om. Og hvorfor netop kvindens status? Hvorfor ikke lige så gerne tale om mandens status? På de allerfleste andre områder accepteres mand eller han jo som fællesnævner for begge køn, og der bliver stadig grint lidt ad feministen og andre bevidste kvinder, når vi hævder, at en kvindelig formand nødvendigvis må være en forkvinde.

Et fingerpeg om, i hvilken retning svaret skal søges, giver den kendsgerning, at spørgsmålet om kvindens status for alvor bliver aktuelt med de såkaldte moderniseringsstudier. Det vil sige etnografiske analyser af overgangen fra et folks traditionelle levemåde til livet i et moderne industri- og bysamfund.

Problemet for mange etnografer, som har udført moderniseringsundersøgelser, er, at de ikke rigtig kan finde ud af, om ændringen medfører en forbedring eller forværring af kvindens status. Diskussionen ender gerne med at

man fastslår, at hun på den ene side opnår visse fordele, mens hun på den anden mister nogen. Med andre ord, hun oplever på en gang et statusfald og en statusstigning! Og så er man jo ikke blevet så forfærdelig meget klogere.

En væsentlig årsag til denne forvirring, som til så megen anden forvirring i denne velsignede industri-kultur, er den fejlagtige opfattelse, at alt kan måles med penge, at alt kan sammenlignes med alt, når bare man kan regne prisen ud. Problemet »kvindens status«; er langt fra det eneste, som har vundet indpas

i denne verden takket være den vildfarelse, men det er et af de mere væsentlige; eftersom det betyder, at godt og vel halvdelen af befolkningen livet igennem jævnlig stilles i en særdeles ubehagelig situation.

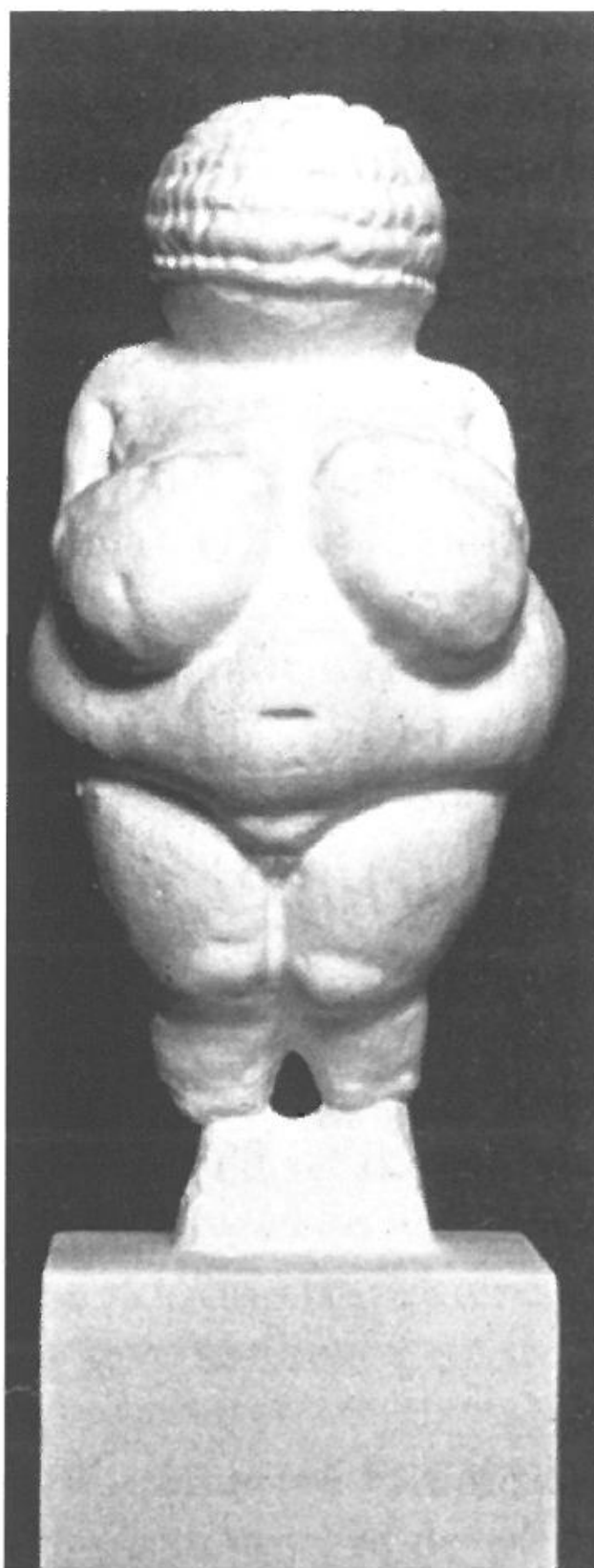
Det ubehagelige består blandt andet i, at den del af ens samfundsmæssige indsats, der hedder at føde og opdrage børn og udføre almindeligt husarbejde, økonomisk set slet ikke eksisterer. Det vil sige, selvfølgelig eksisterer den, eftersom hele samfundets økonomi ville bryde sammen uden, sådan som arbejdsproces-

sen forløber, hvis der ikke var nogen til at tage sig af disse ting uden tarifmæssig betaling, men denne indsats er ikke adgangstegn til samfundets offentlige, "politiske" sfære på samme måde som "rigtigt" arbejde. Den magt og indflydelse, kvinden får i kraft af disse aktiviteter i et industrisamfund, er ikke meget bevendt - vaginalmagt blev den døbt i et slogan, som blev udmøntet tidligt i den nye kvindebevægelses historie, og som lød: "Vaginalmagt, NEJ! Socio-økonomisk magt, JA!"

Nu er vaginalmagten jo ikke bare børnefødsler og husarbejde. Den bunder også i det faktum, at kvindens seksualitet i modsætning til mandens er noget, som kan gøres i penge. Overalt i industri-kulturens kølvand blomstrer prostitutionen, og vi ved udmærket, at en kvindes mulighed for at få en mand i den rigtige ende af lønska-læen har en vis forbindelse med hendes seksuelle tiltrækningskraft. Vi står således over for en selvmodsigelse, nemlig på den ene side et overordnet værdisystem, hvori det hævdes, at alt har sin pris, som er til at regne ud i klingende mønt, og på den anden side en række ydelser, som hævdes at være hævet over denne målestok - de udføres af "kærlighed" - samtidig med, at de samfundsborgere, som tilbyder dem, er underkastet denne målestok på samme måde som alle andre.

Det er derfor indlysende, at vil man have noget at vide om forskelle og ligheder mellem kvindens status i traditionelle og i moderne samfund, er pengemålestokken ikke anvendelig i sammenligningsøjemed. At fremhæve erhvervelsen af moderne husholdningsmaskiner og andre go-

Venus fra Willendorf. Stenalderstatuetter af denne type er fundet i stort tal i et område, der strækker sig fra Frankrig over Centraleuropa til de russiske stepper og Indusdalen. Fra denne periode på mere end 20.000 år findes der så godt som ingen skulpturelle fremstillinger af mænd.

der i moderniseringssituationen, der kan købes for penge, som tegn på stigning i kvindens status, betyder en regulær tilsløring af problemets natur. En bedre løsning er det at undersøge, hvilken rolle vaginalmagten spiller i de forskellige samfundsformer, vi er interesserede i at sammenligne. Vi må spørge, om der findes sam-

fund, hvor vaginalmagten giver reel politisk magt, og hvis dette er tilfældet, hvorfor?

Det er min opfattelse, at ikke alene findes sådanne samfund, men det synes tilmed at være regelen for traditionelle, før-industrialiserede samfund, at vaginalmagten spiller en helt anden rolle i samfundets magtbalance end hos os. Et fingerpeg herom får vi gennem det paradoks, som visse (mandlige!) etnografer har hæftet sig ved, og som består i, at kvinder nogle steder på den ene side synes at have en status, som ikke er meget højere end den, kvæg og trækdyr indtager - samtidig med at det offentlige livs højeste politiske instans, mændenes palavere, konstant har ét punkt på dagsordenen som det allervigtigste: Kvinderne!

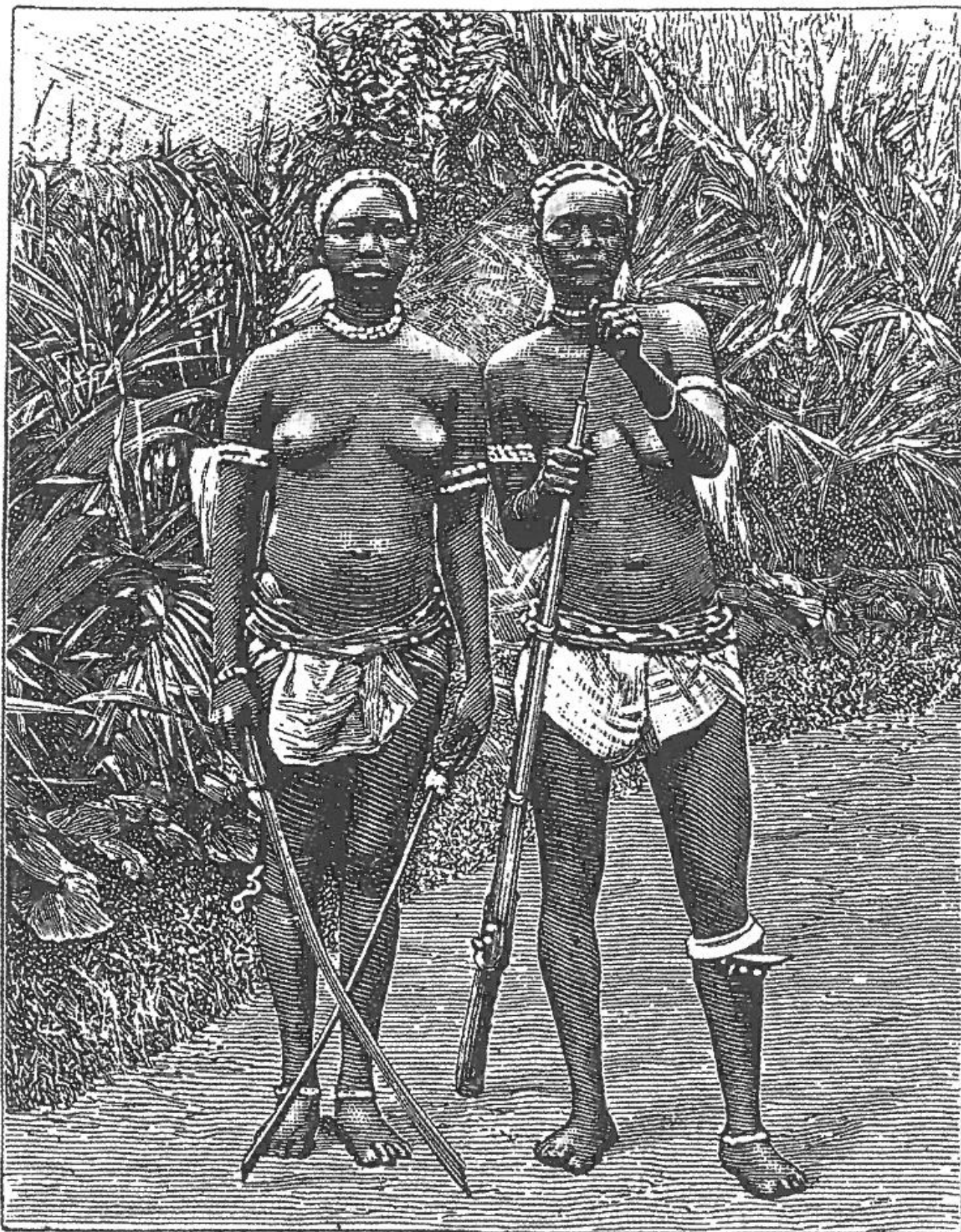
Jeg skal i det følgende ved hjælp af enkelte etnografiske eksempler argumentere for den opfattelse, at problemet om kvindens status i traditionelle samfund i langt højere grad er et problem om mandens status, idet det ser ud til, at den væsentligste vej for en mand til at opnå agtelse og respekt og dermed høj status i sådanne samfund er kontrol over kvinders seksualitet. Hvordan selve kontroludøvelsen foregår i de enkelte samfund er højst forskelligt og afhænger af mange andre omstændigheder, såsom klima, naturressourcer, hvorledes magtbalancen i øvrigt er struktureret og meget andet; men kontrollen kan generelt siges at være rettet mod det ene eller det andet af den kvindelige seksualitets to hovedaspekter, nemlig det reproduktive, altså evnen til at føde børn, eller det rent seksuelle, altså evnen til at give fysisk og følelsesmæssig tilfredsstillelse. Lige så lidt som kvinder i vo-

res egen del af verden er fuldtud selvrådige på disse to felter, lige så lidt finder vi kvinder i traditionelle samfund, som både kan bestemme, hvem de vil gå i seng med, og over de børn, som bliver resultatet af samværet.

Og dog, der findes ganske enkelte eksempler, som de vestafrikanske yorubakvinder, der i kraft af, at de driver handel, er blevet økonomisk uafhængige i en sådan grad, at de også har gjort sig socialt uafhængige af mændene. Der er her imidlertid absolut tale om et atypisk samfund, opstået i en overgangssituation, og den opløsning af mændenes selvrespekt og identitet, som denne situation medfører, støtter snarere end afkræfter argumentet for, at det er gennem kontrollen med kvinderne, mændene opnår deres følelse af at være noget værd, får deres status.

Et af de meget tydelige eksempler på vaginalmagts socioøkonomiske og politiske betydning finder vi hos guajirolfolket på Guajirahalvøen i det nordlige Columbia og det nordvestlige Venezuela. Drengene og piger opdrages her højst forskelligt på flere områder og især, hvad opfattelsen af det seksuelle angår. Pigerne indpren-tes omhyggeligt af deres mødre, at en af de allervigtigste ting i deres tilværelse er, at de er jomfruer, indtil de bliver gift første gang. Drengene derimod lærer, at enhver pige, som færdes alene, er en udfordring til ham, sådan at forstå, at det er helt naturligt for ham at gribe enhver chance for at opnå seksuelt samvær med en ugift pige. Lykkes det ham, har han ikke alene "vundet" pigen, men også vundet en sejr i dette samfunds magtspil. Hos guajiro afhænger

To vestafrikanske amazoner fra kongeriget Dahorney, som havde en stående hær på 5000 kvinder. Endvidere var her alle embeder dobbelt besat, nemlig med både en kvinde og en mand. Billedet stammer fra W. Dreyer: Naturfolkene Liv, 1898.

ikke alene pigens gode ry og rygte, men også hendes fars og brødres økonomiske og politiske situation af, at hun har sin jomfrue i behold. Politiske alliancer mellem mænd oprettes og befestes nemlig gennem ægteskaber mellem deres respektive familier, og for en guajiromand er det ikke alene utænkeligt, at en kvinde, som ikke var jomfru ved sit første ægteskabs indgåelse, skal indgiftes i hans familie, men også hendes søstre og tilmed fjerne kvindelige

slægtninge såsom kusiner og halv-søskende betragtes som "faldne" kvinder. Et sidespring fra en ugift piges side medfører altså ikke bare hendes egen, men hele hendes families ruin. På den baggrund skal også de meget skrappe midler ses, som mødrene, der har ansvaret for deres døtre, anvender for at holde dem på dydens snævre sti. De sørger for på enhver måde at aflede pigernes opmærksomhed fra eventuelle seksuelle følelser, advarer dem kraftigt mod overho-

"Vi skal skabe den nye kvinde, som er stolt over, hvem hun er", hedder det i Front sangen. Men hvem er hun?

vedet at tænke på eller se på drenge, for ikke at tale om at lege med dem eller røre ved dem. Og så pigens egne kønsorganer er tabu for hende selv - således er det en almindelig afstraffelsesmetode over for piger, som er blevet grebet i at masturbere, at brænde deres kønsåbning med et stykke glødende jern.

På baggrund af en sådan holdning til seksualiteten, grundigt indpodet gennem hele barndommen og ungdommen, kunne man forvente, at de voksne guajirokvinder havde et temmelig ulystbetonet forhold til det seksuelle samvær med deres ægtemænd, således som det hyppigt ses i vores egen kultur. At de havde en negativ seksuel fiksering, som det jo hedder i fagsproget. Men det er tilsyneladende ikke tilfældet - til stor undren for den etnograf, som har arbejdet med dette samfund.

Et symbol på forholdet mellem kvinden og industrikulturen? En forslidt tysk morlil på vej ind i "Den nye Verdens gade".

Kvinderne står ganske vist noget tøvende over for det ægteskabelige samliv lige i starten, men dette er manden forberedt på - og kvinden selv også - og alt tyder på, at opdragelsens eventuelle blokerende eftervirkninger enten slet ikke er der, eller i hvert tilfælde overvindes i løbet af få måneder.

Hvordan kan det mon være, at en opdragelse til seksuel afholdenhed inden ægteskabet i den ene kultur, guajiro, ikke giver anledning til seksuelle problemer for kvinderne sidenhen, mens den i den anden kultur, vores eget industrisamfund, hvor den tilmed gennemføres mindre strengt, skaber problemer af en størrelsesorden, så de stadig er uløste trods adskillige psykoanalytiske skolars og retningers indsats på området? Utvivlsomt fordi det er galt at opfatte problemet som psykologiske forstyrrelser, den såkaldte negati-

ve seksuelle fiksering, hos den enkelte kvinde. Langt rimeligere er det at antage, at samfundets almindelige holdning til den kvindelige seksualitet, til vaginalmagten, er tvetydig og selvmodsigende, som antydnet ovenfor.

I kraft af guajirosamfundets specielle magtstruktur kan kvinden i det opnå helt reelle fordele og endog politisk magt ved at leve op til forventningerne om hendes seksuelle adfærd, ikke bare før hun bliver gift, men også i ægteskabet, idet hendes evne til at binde en mand til sig i et følelsesmæssigt/seksuelt forhold sikrer både hende og hendes børn økonomisk og socialt. Som enhver ved, er det vestlige samfunds ideologi på dette område langt fra så entydig. En kvinde, der udfolder sig seksuelt, kan dårlig komme uden om identiteten dristig, fræk, laber, lidt løs på tråden og så vi-

dere, og der er på ingen måde tale om, at hun vinder social anseelse og omgangskredsens almindelige agtelse på den konto. Det bedste bevis på, at det forholder sig således, ses i det forhold, at kvinder på fremtrædende poster skal være langt mere påpasselige med at føre et "sobert" privatliv end mænd i samme situation. Samme konflikt mellem kvindens offentlige og private rolle ses også i forhold til det andet aspekt af vaginalmagten, hendes egenskab af den, der føder børnene. Når som helst hun søger en ansættelse, kommer hun uvægerligt ud for spørgsmålet, om hun har små børn, og hun må finde sig i at blive betragtet som en mindre værdifuld arbejdskraft med alt, hvad dette indebærer, hvis svaret er Ja. Kulturens to kvindebilleder i ludderen og skøgen på den ene side og moderen og madonnaen på den anden, afspejler det kvindelige eller vaginalmagtens modsigelsesfyldte placering i industrisamfundet.

Meget tyder på, at eksemplet fra guajiro kunne følges op med tilsvarende analyser fra så godt som alle de samfund, som er udførligt beskrevet i etnografien. Ser vi for eksempel nærmere på kvindens situation hos Alaska eskimoerne, der er velkendte for deres konebytningspraksis, er det muligt at forklare den ud fra ideen om kvindens naturlige fortrin for manden, hendes vaginalmagt, som manden må have en eller anden form for kontrol med for at bevare selvagtelsen.

Skikken med, at en gæst hos disse eskimoer skulle sove hos værtens kone, er ofte blevet forklaret med, at i den frygtelige ark-tiske kulde var det den bedste

måde at komme til hægterne efter en lang slædetur, og lidt er der formodentlig også om den snak. Men mange bi-omstændigheder ved arrangementet lader sig ikke rigtig forklare på den måde. For eksempel at kvinderne ikke selv kunne tage imod gæster på egen hånd på den måde. Hvis nemlig en kvindes mand begav sig bort fra hjemmet i længere tid, blev hun selv udstationeret hos nære slægtninge, så nære, at seksuelt samvær ville være en krænkelse af incestforbudet. Og kvinden havde ikke lov til at tage sig en elsker selv i den periode. Dette skete selvfølgelig ofte alligevel, men blev så tolket som en slags hævnakt eller tyveri fra elskerens side mod ægtemanden! Kvindens seksuelle ydelser var ægtemandens ejendom, og hvis andre mænd skulle nyde godt af dem på legal vis, måtte de gives som en venskabs-gave fra mand til mand.

Det institutionaliserede brude-rov, som også finder sted i denne kultur, viser endnu tydeligere, at vaginalmagten er en helt reel ressource, som det gælder om at kontrollere. Hvis det nemlig lykkedes for en tiltrækkende kvinde at holde gryden i kog med flere friere på en gang, skete det uvægerligt, at en stærk mand tog sagen i sin egen hånd for at bringe dette brud på verdensordenen til ophør. Han røvede simpelthen kvinden for sig selv, og hun havde ikke nogen mulighed for at slippe ud af den situation, eftersom ikke engang hendes egen familie kunne forventes at hjælpe hende. Hun havde selv været ude om det. Faktisk kunne det endog finde sted, at familien selv havde aftalt bortførelsen med manden, fordi man syntes, hun var blevet for

overmodig og havde tiltaget sig rettigheder, som ikke tilkom hende.

Et eksempel på, at kontrollen med vaginalmagten udføres som kontrol med kvindens reproduktive evne, med de børn, hun føder, finder vi i den mærkværdige ægteskabsform, som kaldes sekundært eller andenhånds ægteskab. Det praktiseres af to folk, kadara og kagoro i Niger, og består i, at kvinden her kan gifte sig igen uden at være skilt fra sin oprindelige ægtemand, selv om denne lever i bedste velgående. Også i det nye ægteskab betales der brudepris for hende, som går til hendes far eller formynder - en mandlig slægtning. Når hun indleder det nye forhold, med en mand efter eget valg, modtager hun natlige besøg af sin elsker eller "forlovede" på sin ægtemands bopæl, og det anses for uhørt, at de to mænd viser nogen form for jalousi over for hinanden. Noget sådant ville være en fornærmelse mod såvel kvinden som hendes formynder.

Dette eksempel på ret enestående frihed til at råde over sit eget seksualliv kendetegnes imidlertid ved en lige så enestående kontrol med kvindens frugtbarhed. For hvis jalousi de indblandede mænd imellem er strengt forbudt, så har de til gengæld lov til at skændes alt, hvad de lyster, om de børn, som kommer ud af det, og det gør de også. Det er selvfølgelig umuligt at afgøre, hvem af dem, som rent biologisk er far til barnet, så man retter sig efter, hvor kvinden havde bopæl, da det blev undfanget. Derfor må kvinden, hver gang hun flytter fra en mand til en anden, pænt de første tre måneder, hun bor på det nye sted, stille hos sin formynder, som jo indkasserer pengene for hende,

med et bevis på, at hun menstruerer og altså ikke har frastjålet den forrige ægtemand hans retmæssige ejendom, det barn hun skal føde.

At vaginalmagten virkelig er en vigtig faktor i dette samfunds sociale organisation, kan man tydeligt se af den stærkt fordømmende holdning, som de nyere tiders ægteskaber møder hos de gamle mænd. I disse ægteskaber betales der nemlig ikke brudepris, og derfor er kvinderne eller deres børn ikke længere en kilde til økonomisk og prestigemæssig gevinst for mændene i forældreårgangen, mens til gengæld de unge mænd, som slipper for at betale, nyder en øjeblikkelig fordel. Til gengæld kan man så roligt regne med en meget hurtig ændring af kønsmoralen i retning af mindre seksuel frihed for kvinderne - eller rettere, seksuel frihed for en anden pris - sådan som det ses under moderniseringen af mange af de samfund, hvor kvinderne stod stærkt på dette punkt.

Har man forstået den afgørende forskel mellem vaginalmagts placering i en førindustriel og en industrialiseret samfundsform, er vejen også banet for indsigt i et andet af etnografiens dunkle punkter omkring kvindeproblematikken, nemlig hvorfor man i så mange primitive kulturer er stødt på en helt åbenlys kvindeforagt. Den er dels kommet til udtryk i mændenes omtale af kvinderne over for etnografen, der i kraft af sit eget medlemskab af en kultur, som i det skjulte er kvindeforagtende i højeste grad, ikke har fundet nogen speciel anledning til at undre sig. Han har simpelthen konstateret, at kvinderne i den øvrige del af verden var endnu mere undertrykte end i hans eget

samfund og taget denne fejlagtige vurdering til indtægt for, hvor herligt vidt den civiliserede verden har bragt det også med hensyn til forbedringen af kvindens status. Dels har man tolket det som et udtryk for kvindeforagt, at kvinderne i traditionelle samfund meget tit var dem, der bar den hårdeste arbejdsbyrde og undertiden talt om, at de ikke rangerede meget højere end husdyrene.

Bortset fra et husdyr jo mange steder har været særdeles skattede medlemmer af samfundet, er det egentlig pudsigt at tænke på, at bærere af et livssyn, som blandt andet bygger på ideen om, at arbejde adler, kan opfatte det, at kvinderne bærer hovedansvaret for, at alle overlever fra den ene dag til den næste, som et tegn på, at de har en lav status. Man kunne jo også vende det om og sige, at fordi kvinderne er dem, der føder børnene, altså dem der er afgørende for, at samfundet kan føres videre, og fordi de samtidig spiller mindst lige så vigtig en samfundsmæssig rolle i produktionen som mændene, kan det godt være lidt svært af og til for mændene at føle deres eksistensberettigelse over for dem. Man kunne næsten fristes til at sige, at mænd som en reaktion på denne tingenes tilstand har vendt blikket bort fra den hjemlige arne og ud mod verden og er begyndt at drive politik - en politik, hvis formål har været at sætte kvinderne under administration, så man(d) kunne føle sig tryggere i selskab med dem og deres (over)naturlige skabende evne.

Den omvæltning af verdensordenen, som industrialiseringen har medført, repræsenterer tidsmæssigt kun en brøkdel af menneskets lange historie, og den er sket så

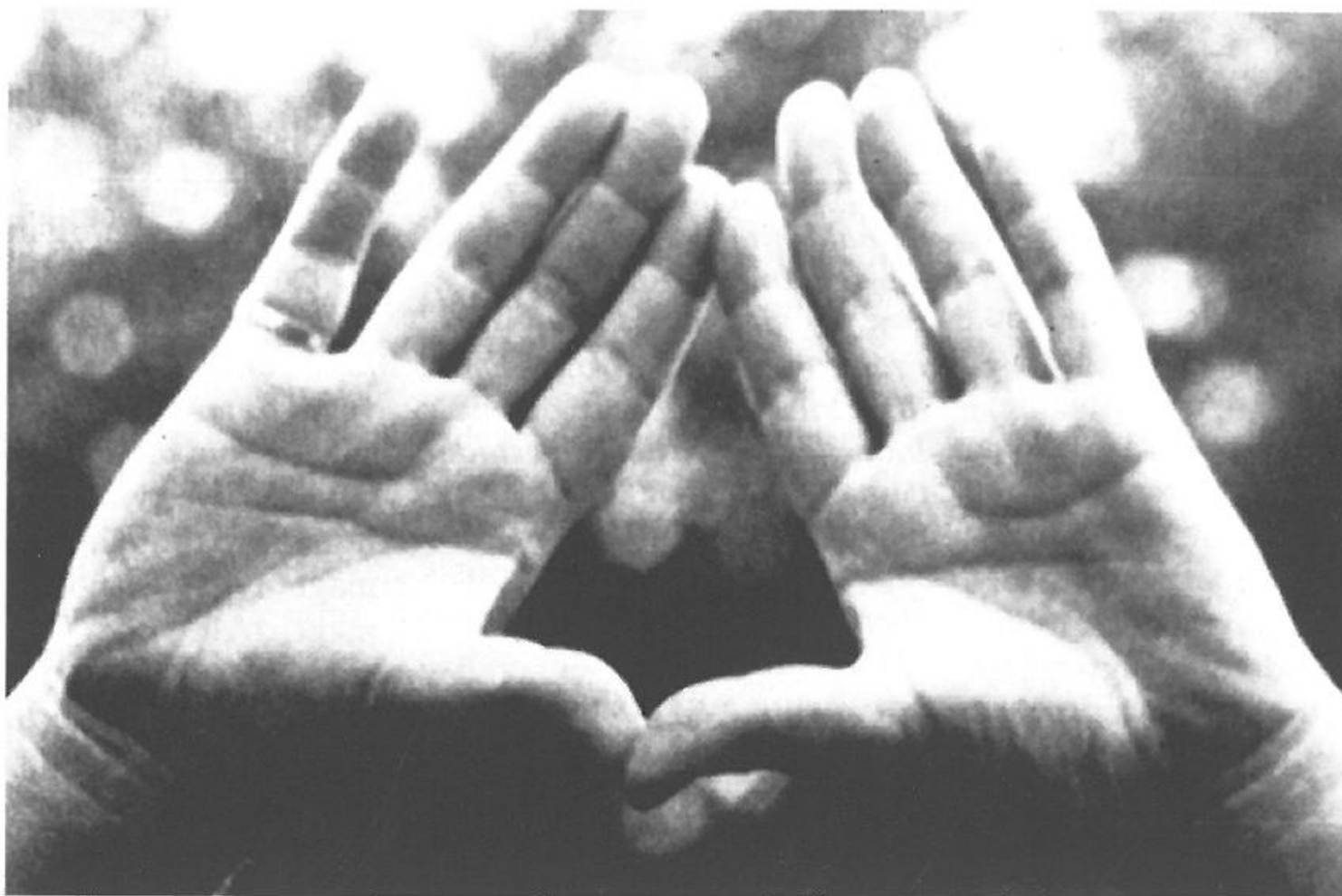
hurtigt, at vi på mange punkter slet ikke har fået os selv med endnu. Den har betydet en altafgørende ændring af menneskets forhold til naturen. Fra at være dem, der blev truet af en farlig og overmægtig omverden, er vi i en vis forstand blevet dem, der truer vores naturlige omgivelser - hvilket vi, som økologikrisen viser med stor tydelighed, ikke ustraffet bliver ved med ret længe. På samme måde er det gået med kvindens "naturlige magt", vaginalmagten. Den er i en moderne samfundsorden ikke grundlag for at opnå indflydelse og agtelse som tidligere.

Men det biologiske faktum, at kvinder føder børn er stadig det samme, og derfor har også den konflikt i menneskets forhold til naturen, som hele samfundet lider under i dag, ramt kvinden særlig hårdt, fordi hun så at sige står på begge sider i det slag, der udkæmpes og dermed tvinges til at opleve det som en indre modsigelse i sig selv. Selv om en kvinde vælger ikke at få børn, undgår hun ikke sin skæbne, da den er bundet til den udformning, kvinderollen har fået under de givne omstændigheder. Ligesom angsten for naturen i en periode er slået over til en foragt for den, som snarest må afløses af respekt, hvis vi skal gøre os håb om ret mange generationer af efterkommere, således har den primitive mands angst for kvinden manifesteret sig som kvindeforagt - en kvindeforagt, som i det moderne samfund en overgang har struktureret begge køns syn på hende.

Når kvindens status er gået hen og blevet et problem, i etnografien og i virkeligheden, hænger det altså i en vis forstand sammen med, at hun er blevet betragtet på

en gang som en naturlig ressource og som mandens partner. Det første placerede hende i rollen som en kraft, manden måtte tæmme og udnytte for at sikre sin egen overlevelse, det andet som et menneske, der var hans uundværlige halvdel. At denne dobbelthed i opfattelsen af, hvem og hvad kvinden er, ikke er forsvundet med teknologiens endelige nedgøring af hende, er eksistensen af en radikal feministbevægelse det bedste bevis på. Man kunne parallelisere kvindebevægelsens opkomst med økologikrisen - ligesom naturen nu svarer igen på de grove overgreb, svarer kvinderne langt om længe igen. ■

Franske feministers kvindesymbol og hilsen.

ANETTE LELEURS KOMMENTAR 2013

Baggrunden for denne artikel var et studenterfeltarbejde i Rødstrømpebevægelsen udført som aktionsforskning. Aktionsforskere studerer ikke en kultur eller subkultur som noget uden for sig selv, men som en sammenhæng, de selv er en del af. Hensigten med studiet er heller ikke udelukkende en beskrivelse af den kultur eller subkultur, de undersøger, men at være med til at fremkalde forandring, proces, udvikling.

Jeg havde ikke guset artiklen, siden den blev skrevet, og det var overraskende her knap fyre år senere at blive konfronteret med sit ungdommelige aktionsforskerselv.

Ville hun mon være tilfreds med samfundsudviklingen, det unge brushoved af en forsker? Eller ville hun i det mindste føle, der var sket noget med mænd og kvinder,

som gav et rimeligt svar på alle Rødstrømpebevægelsens spørgsmål og aktioner?

Den 9. februar her i år 2013 kunne man i Politiken læse denne overskrift: Vi har ikke brug for flere kvinder i samfundsdebatten! Men dog ...! Hvad vil det sige?

Debattøren, en kvinde, er provokeret af en opfordring fra bladet om at få flere indlæg fra kvinder på debatsiderne. "Nej tak," siger hun, "... i stedet for debatindlæg om Syrien, reformering af velfærdssamfundet, EU's fremtid og den økonomisk krise ville siderne blive fyldt med indlæg om graviditet, amning, barsel og barnløshed." Og hun underbygger sin påstand, ligesom den opfølgende debat viser, at selv om påstanden er ensidig og provokerende, er der noget om snakken.

Kvinderne er kommet ud i det offentlige rum, men her foretager de sig i stort tal mange af de samme ting, som de plejede at gøre i det private rum - og dertil en del af de ting, der tidligere var forbeholdt mænd.

Men var det ikke hele pointen? Kvindearbejdet bredt forstået - "arbejdet" omkring graviditet, fødsel, amning, husarbejde, børnepasning og så videre - er i dag sat på dagsordenen i det offentlige rum - og i et vist omfang under deltagelse af mændene, som flere indlæg i debatten afslører.

Viser dette lille øjebliksbillede af den moderne samfundsproces ikke, at selv om Rødstrømperne og deres aktioner stort set er glemt i dag, gav indsatsen resultat?

Af Annette Leleur